

92
P-24

ՔԱՌԵԱԿ ՍԱՆԱՍԱՊԱՏՈՒՄ

ԲԱՆԱՏԻՄԱԽԻԹԻՒՆԻՔ

Ի Տանդիսի սգալից Թարման Տանդուցեայ երջանկայիշտոսակ մեծի իշխանս
պետի Տեանն Յովակիմայ Լճիպոլսեանց ասացեալ. և այժմ յարգահա-
տուցիւն ազգասէր բանասիրայ տպագրութիւն ՚ի լոյս ընծայեալ.

ՀԱՅՏԱՆԻ ԳՐԱԳՐԱՆԻՍՏՐԱԿՆԵՐԻ ԿՐԹԱՆՈՒՄ

1179

Ի Կոնստանդնուպոլսի Կոնստանդնուպոլսեան Լճիպոլսեանց .

ԴԱՆԱՏՊԵՏՐԹՈՒՐԳ

Ի ԽԱՐԶՐԱԳՈՅՆ Հրամանաւ Տաստատեալ Տպարանի Ս. Թովակիմայ
Թովհաննիսեան. 1826.

ПЕЧАТАТЬ ПОЗВОЛЕНО.

Санктпетербургъ. Марша 9 дня 1826 года.

Цензоръ Александръ Вируковъ.

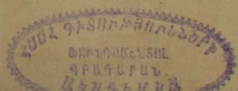
1162

ԱՐՁԱՆԱԿԱՆ ԲԱՅԱՆՈՍՈՒԹԻՒՆ

Ի հանդիսի ցայգապաշտաման երջանկայիշտոսկ մեծի աղապոյս Իշխանապետի Տ՛ն Յովակիմայ Եղիազարեանց, տապեալ ՚ի ՄեքայԷԼ Ծայրագոյն Արդապետէ Սալանթեանց ՚ի 20 Յունվարի 1826 յեկեղեցւոջ Մոսկով քաղաքի:

146
A

Ուսուցէ՛ք ինձ, աղաչեմ, սղակից եղբարք, զի՞նչ արժան իցէ ինձ ՚ի ժամուս առնել, արդեօք՝ ըստ պաշտամանս յանձնառութե՛ք բանս շինութեան արտասուակցորդ եկեղեցւոյ՞դ խօսել, եթէ ողբալ միայն և զուժել զանհրանարին տաղնսպ և զգտնութե՛ք աղունս, յոր դահալէժ արկ զմեզ յախտենից բաժանումն ԱԷհազնեայ Տ՛ն մերոյ անզուգական իշխանապետիս Յովակիմայ: Աւաղ առւրս դառնութեան, որ բռնաղբօսէ զիս գետս արտասուաց լճուցանել վասն համատարած թշուառութեանցս, յոր պարանոցս թաղ ընկլուզեալ՝ անգիտանամ բնաւին զմք ՚ի վերահաս չարակրութեանցս կոծեցից, զանհրանարին սուգ սյցց զիւցածնունդ զուսկաց և դատելանց սորոս եթէ զանփարատելի տխրութի բովանդակ ժողովրդեանս և ազգիս հայոց: զարարմելն կեկիծ պսոցիկ որդեգրանցս. եթէ

զիմա լերդակերզն տոչորումն խարչատեալ սրտիս 'ի սակս
 անդառնալի հրաժարման շտեմարանիս ամենայն արդարուէ։
 Օ ի սր ողջախորհուրդն զուղաձայնեացէ, արդարեւ ամե-
 նայն բարեաց օթեան լինելէր ջանհայիշատակ Իշխանիս
 մերոյ այսմ, յորոյ հանդէս հաւաստութե՛ շտեմ միմիայն
 ակնարկութիւն 'ի հայելի առաքինազարդ վարուց նորա.
 յոր եթէ ոք ակնապիշ յառեցի, ակնախտիղ յաղեցի,
 զիմոր նորահրաշ տարրացեալ ունէր սա յանձին իւրում
 զամեայն արդասիս ամենայն արդարոց յԱստուածադիժ
 մատենին դուրելոց. վասն զի ոչ ապաքէն բարձեալ բերէր սա
 'ի նքեան ամենայնի՛ զպատկեր մեծի նահապետին Աբրա-
 համու, եղեալ իբրև զնա, նախ՛ հայր հաւատոց 'ի մէջ
 եկեղեցւոյս Հայոց, ուսուցիչ և քարոշիչ ուղղախառու
 թեան Հայոց, ջատագով անսխալ դաւանութե՛ Լուսա-
 ւորչակրօն եկեղեցւոյս Հայոց, և պանծալի զաւակ սուրբ
 Լուսաւորչին մերոյ։ Աւ երկրորդ՝ ըստ օրինակի նորա լե-
 նելով՝ հայր բաղմութե՛ տղաց և մարմնաւոր ծննդեամբ,
 ըստ օրում սա ինքն պանծալի շառաւիղ տանն Աղիազա-
 րեանց՝ Աստուածատունի պողախայծեալ յամենայն գեր-
 մարդկային քաջարարութիւնս, արժանացաւ ընդ տոհ-
 մական անդոց և ճոխութեց, զհռչակաւորն զայն զԱ՛ճա-
 խօս պատդամ լիուլի ճշգրտել յանձին. կին քո որպէս
 այդի վայելուչ յանկիւնս տան քո, որդիք քո որպէս նո-
 րատունի ձիթեւոյ շուրջ զսեղանով քով, տեսցես գու

զորգին որդւոց քոց: Այսպէս օրհնեսցի ամենայն մարդ՝
որ երկնչի 'ի Տնէ: (1) Այսպէս ծաղկափթիթ օրհնեսցաւ
'ի կեանս իւր՝ հոգեւոյս իշխանո մեր իբրև ուռ Քրիստոս-
օի և որդոյդ այդւոյ նորա, զամս աւելի քան զութառն,
և վասն զի՝ աւելին քան զայս՝ ցաւօք և հեծութեամբ է՝
ըստ մարգարէին, այսօր ահա ձեռամբ Տեառն ճմլեցաւ
'ի հնձանի եկեղեցւոյ նորա, մատուցեալ զինի անապակ,
բաժակ 'ի ձեռին երկնաւոր փեսային 'ի հարսանիս գա-
ռինն Աստուծոյ պատրաստեալ վասն իմաստուն կուսա-
նաց անշէջ լապտերօք: Բայց յաւէս հրաշալին այն է,
զի և զինք երջանիկ փոխման իւրոյ՝ տակաւին կայ և մնայ
հայր բազմութե աղգաց, թողեալ զանեղաշէն զտուն իւր
ճառազարգեալ հոգեպառուղ տնկովք զիւցափոյլ որդւոց
և դստերաց, փեսայից և թոռանց, և եղեալ առաջին
արմատ և նախահայր Յովակիմեան գերդատանն, ընդ այ-
սոսիկ յաւել նազայս, ևս զի նման Աբրահամու եղև հայր
բազմութե աղգաց և հոգևոր որդեգրութեամբ, զհարեւ-
րաւոր մանկունս ազգիս զորբս և զաղքատս վերստին ծնա-
նելով 'ի լոյս գիտութեց աղգի աղգի բարձրագոյն օս-
մանց, որով և արժանապէս կոչի և է՝ հայր աղգիս Հայոց
և հայելի ամենայն հարց: Բայց տեսցուք 'ի սմայ զայլ ևս
արգախիս հին և նոր արգարոց:

(1) Սաղմոս. ճի՛Ֆ. 3.

Ո՞չ ապաբէն 'ի սմա միայն տեսանէաք զճշմարիտ և զաննման աղգասիրութիւնն և զհայրենասիրութիւնն Տուբիթայ և Պօղոսի, զորոց զնախանձն 'ի սրտին կալեալ, մայրօրինակ յանձանձէր զամենեւեան, կարեկցեալ ամենայն պիտայից ամենայն համաղբեաց իւրոց, մինչև 'ի յորդու թեանէ սիրոյն 'ի տեսանել զհայ որ, նորազուարճ գողցես կենդանութի ստանձնէր յանձին, առաւել ևս արժանազով պարծեցեալ իրաւամբք: Յառաջողէմ էի 'ի հայու թեան քան զամենայն հասակակիցս իմ, որ յաղբին իմում էին, առաւել նախանձախնդիր էի իմոյ հայրենի աւանդու թեանց (2):

Ո՞չ ապաբէն սմա միայն տուեալ էր 'ի վերուստ լինել 'ի միջի մերում նոր Դաւիթ, երկրորդ Սողոմոն. 'ի շինել զաւճարս Տեառն. 'ի կանգնել զեկեղեցիս Վարխատոսի. և 'ի բազմացուցանել զեղանս աստուծոյ. ո՞չ միայն յաղբիս Հայոց, այլև 'ի միջ ազգի տէրութես երկրորդ հայրենեաց իւրոց, յոր գեղեցիկ առ մեղ ելանէ սրբաձայնել առ Փրկիչն. Տէր՝ արժանի է սա, ո՞րում զամենայն շնորհս քո առնես, զի սիրէ զաղբս մեր. և զժողովրդանոցս՝ սա շինեաց մեզ (5):

Բայց՝ բարէ անհասութես. զի՞ վայրապար զհետ մը տեալ եմ, ե՞րբ կարացից թլուաաս ես լուսաբանել զբիւ-

բառեօսի առաքինութիւնս նորա, զինորդ զօրեցից գէթ
ստուերադրել ձեզ զխորին խոնարհութիւն նորա 'ի խան-
դադատիլն ընդ ամենեցուն հայրաբար, որպէս հանդանա-
կեցից ձեզ զհիանալի հեզութիւն և զբաշցրութիւն նորա
ընդ մեծս և ընդ փոքունս հողեցից կ'ենցս շախարութեամբ,
որքան երկայնամիտ համբերութիւն 'ի նմա 'ի տասնամեայ
աշխատանս 'ի կառուցանելն և 'ի կարգադրելն զԵրահրու-
հակ զուսումնարանն վասն լուսաւորութե մանկանց աղբին
իւրոյ. որպիսի արթութասիրութիւն. Մծախօսութիւն ժուժ-
կալութիւն. խոհականութիւն. կամ եր այլևս հանդէպը ի-
ցենք բրիտանիական քաջադործութեց և աւետարանական
կատարելութեց :

Աւանդ զըկանացս. աւանդ անդառնալի կորստեանս .
զե՛նչ կորուսաք՝ հանդիսակից հաւատացեալք, ոչ եթէ
ընդ աւետարանական կնոջն դրամ մի կորուսաք 'ի տանն
դրամոց, այլ զտառանշան բառդի՛ զմարդ կորուսաք, ոչ զմի
'ի տանանց, այլ սյր մի 'ի հաշարաց՝ զսյրն Աստուծոյ կորու-
սաք, զոր՝ թէ և հարիւրաւոր ճրագս լուցանիցեմք, թէ և
հազարիցս աւել ամիցեմք 'ի տան աշխարհիս, ոչ ուրեք
գտանիցեմք, զի դնաց մարդս 'ի տուն իւր յաւիտենից .
դարձաւ անձն սորա 'ի հանդիստ իւր, զի Տէր կոչեաց ըզ-
սա : խաղաղութեամբ յայւմ և 'ի սոյն տաճարի տապանի
ննջեաց այս բարեկամ Քրիստոսի, նոր Ղազարոս, մին-
չև եկեցեք զարթուցանել զսա Փրկիչն մեր Յիսուս :

Տացուք ապա սմա զլերջին հրաժարական ողջոյն մեր. փա-
րեցուք զփառազարդ փողիւ նորա. ասելով կաթողին,
հանգիր 'ի Տէր՝ հայր մեր հոգեգորով. հանգիր 'ի Քրիստոս
հաւատացեալդ հոգի: Աւ դո՛ւ՛ հանդուցիչդ տիեզերաց՝ փրը-
կի՛չ մեր՝ որ խոստացար մեզ անսուտ բերանովդ. եկայք
առիս՝ ամենայն վաստակեալք և բեռնաւորք և ես հան-
դուցից զձեզ (4) ընկալ և հանգո՛ զհրաժարեալ հոգիս՝
յեօթնաստեղեան լուսեղէն խորանսդ, ուր ժողովք սրբ-
բոց են 'ի խաղաղութե, հոգւով հեզութե յերկնից բա-
րութիւնս: Ամէն:

(4) Մատ. ԺԹ. 29.

ՈՂՅԵՐԳՈՒԹՒՒՆ.

Ընդ սգազած ննջումն մեծի Իշխանապետին Յովակիմայ Աղիաղարեանց՝
յօրինեալ և ասացեալ ՚ի յառաջադաս աշակերտէ ՚ի Դաւթայ Օտապա-
շեանց, ՚ի 26 Յունվորի, 1826 ՚ի պահու յուղարկաւորութի հանգուցելոյն
՚ի տանէ :

Տեսանէ՞ք ո՞վ որբացեալ մանկուհիք, զի ննջէ Հայրն
մեր ըստ գթոյ մեծանուն Իշխանապետն Յովակիմ : Հանգ-
չի ՚ի գործոց անգուլ աջակիցն ազգասէր եղբօր իւրոյ Տն
Յովհաննու : Բայց որպիսի՞ ինչ իցէ այս նորոգատուր
հանգիստ նորա, զինորդ զօրացաւ քունն ՚ինա. զոր տեսա-
նէաք տալ մեզ լսել տարածմամբ բազկաց ՚ի գգուանս հա-
մայնից զձայն սիրոյ զոյգ ընդ օրհնութե, և ՚ի մէնջ ըն-
դունել զքաղցրալուր բարբառ գոհութե. զի՞նչ այս նիրհ
արտեանացն, որբալի սրտից համօրէն : Բարէ սրտակէզ
աղետիցս. զի ընդ այգանալ առաւօտուն ոչ ևս կանխեաց
Հայրն ըստ սուլորութե իւրում առ որբացեալ որդիս իւր.
կապտեցաւ ՚ի կենաց յաւիտեանս ժամանակաց. երբ երե-
կոյացեալ կենացն եհաս ՚ի վերայ գիշերն մշտնջենաւոր :
Ո՞ւր արդեօք և բանն փրկանակ, որ ասէր գէթ ՚ի ժամուս

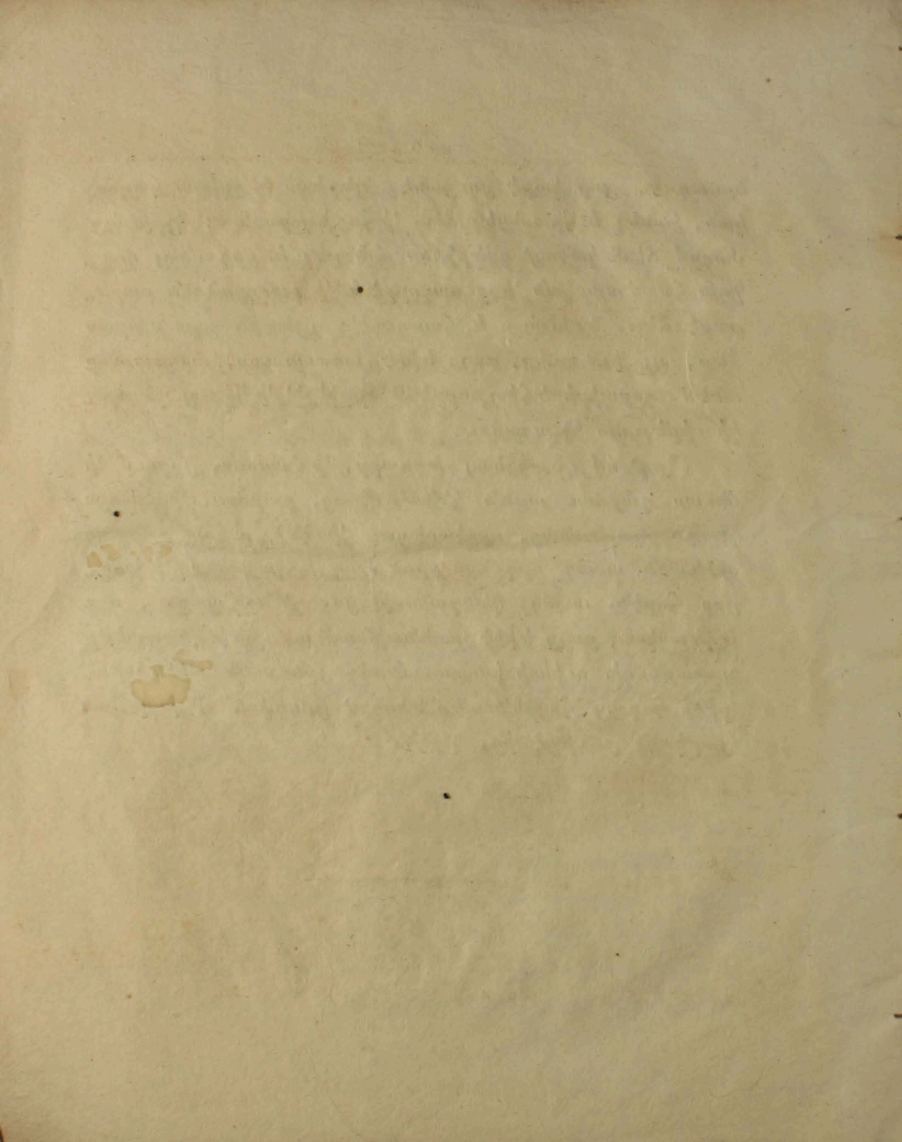
երթաց և զարթուցից զնա: Ո՛չ այսպէս որպէս կամիմքս, այլ յարուցին մտեւոց վերջին փողն զարթուցէ և զնա յաւուրն յեանում: Ո՞վ անիմանալից՝ յիմանալեացս, խոր են խորհուրդք օրինացդ, որում խոնարհի ամենայն հասակ մարդոյ: Դու ես, որ տիրես կենաց և մահու: Դու միայն կնքես զկամս Բո, յոր յառեալ հովանացեալ տարանն տիեզերք ամենայն: Բայց քեզ՝ սքանչելի օրինակդ առաքինութեց, ձայնեն դումարք աղգերամ հայոցս, Տէր ընդ քեզ՝ մեծարդի՝ արդիւնաբեր վաստակաւոր մեր. և նախնն ձայոյդ պաշտպան: Տէր ընդ քեզ՝ հայր մեր, ազաղա կեն զաւակք երկանց քոց, ընդ որս և անտերունչ մանկունքս ձայնեմք 'ի միշունչ: Տէր ընդ քեզ՝ մարդասէր բարերար մեր:

Մեք զրկելով 'ի հօրէ՛ զրկիմք 'ի ճրից մեծի շնորհաց նորին, 'ի բարեաց ցայսօր ժամանակի վայելելոց 'ի համբարտակեալ. բայց նա զն՛նչ. Թէպէտ և անձայն 'ի մարմնի, սակայն մեծաձայն 'ի հոգի բարբառի ընդ մեզ ասելով. 'ն մանկունք՝ Թէ և ո՛չ զամենայնն արարի, ո՛չ աշխոյժք ցանկութեց հոգւոյ պակասեցան առ 'ի կատար նոցին, այլ զօրութի՛ ձեռլն. քանզի մորդոյ մահկանացուի չէ՛ տուեալ կատարելութի՛ անխախձան: Բայց և այնպէս լիութի՛ անթիւ բարերարութեց քոց՝ ո՛ տէր մեր, դումարեալ գեղեցկաձայնէ առ մեզ, երթայք՝ երթայք և տուք զվերջին համբոյր հօր ձեր հասարակաց, զի այս վերջին

նուազ է: յոր կարէ ցուցանել զերեսս և զսիրտ հայրա-
կան, խօսել և հրամայել ձեզ 'ի հոգի զօրութե: Արժայք՝
Ժողով ճեմականաց՝ զվերջինն ընծայել և ընդունել զող-
ջոյն հրաժարական 'ի լուսաւորչէ և 'ի քաղցրանուն բարե-
բարէ ձեր. երժայք և հատուցէք զյետին զայս պարտս
ձեր, այլ իւր իւր, բայց եթէ արտասուօք, արտասուօք
ասեմ. զորպիսի եհեղ երբեմն Փրկիչն՝ 'ի վերայ դեսպա-
կի սիրելոյն Ղազարու:

Արդ՝ ո՞վ լծակցեալ եղբարք, 'ի ժամուս, յորում 'ի
մուտս դարձաւ արևն կենաց մերոց, բարձաւ 'ի դլխոցս
Թաղն պարճանաց, պահատեցաւ 'ի մէջջ բոլոր բարեաց
օթեանն, աւաղ որդւոցս սիրեցեալ և կարօտեալ 'ի քաղ-
ցրք հօրէն. աւաղ կենդանութեցս. զի՞նչ առցուք ողբ
եղերական, բայց եթէ զամենաինամ տեսչութիւն շարժել
սրտաբուղիս ուխտի խնդրուածովք յընդունելութի առա-
քինի հողոյ հայրենասէր ճնողիս՝ յուղիածեմ խորաննն
յարկացն յաւիտենից. Ամէն:

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Ընդ սգազգած ննջումն մեծի Իշխանապետին Յովակիմայ Եղիազարեանց,
յորինեալ և ասացեալ 'ի յառաջադաս որդեգրեալ աշակերտէ 'ի Մար-
գարէ Իօրպեան 'ի 26 Յունվարի 1826 թ. 'ի պահու յուղարկաւորութի
հանգուցելոյն 'ի տանէ :

Սայրասուր հարաւ սուր՝ լալագին աղետից.
Հարաւ փոյղ դառնաշունչ՝ բօթաբեր մեր սրտից.
Իբր քաղցկեղ ընդ հոգիս՝ ճապարդեալ համասփիւռ.
Ընյադուրդ ճարակմամբ՝ լափլիզէ վերալից :

Չի Լըւ հայրենեաց՝ վեհ Դիւցադն Դիւցադանց.
Պանծացեալ բարձրացեալ՝ 'ի դարուս ըստ արդեանց.
Լրի զիւրեւ քօղ մահու՝ յայս անշուք յարկ պարտուց.
Չմեզ թողլալ լալ սգով՝ յալէտանջ թախծութեց :

Լստի ողբք հեծութիւնք՝ աղէխարշ անսահման.
Ընտի սուգ հառաչանք՝ սրտակէզ բորբոքման.
Չի՞նչ ընդ իս, զի՞նչ ընդ ձեզ՝ զի՞նչ ընդ ազգ Հայկազեան.
Ո՛ սարսուռ՝ ո՛ տագնապ՝ հրալիր անպայման :

Չիք մեր Հայր քաղցրագուծ՝ չէք անդոյդ բարերար.

Մեր լապտեր բարութեան՝ որք մանկանցս ապիկար.

Մերկացեալ 'ի լուսոյն՝ խնամոց սիրալիր.

Ամիսփեալ առ հայծեալ՝ տեսանի անբարբառ.

Խցեցան գնացք աղբեր՝ յորդառատ մեր կենաց.

Տնդեցաւ ցրուեցաւ՝ Իշխանիս ցոյ բարեաց.

Չըկեցաք 'ի Հօրէ՛ յաւիտեան զըկեցաք.

Բնկղմեալ 'ի վտակ՝ յորդահոս արտասուաց.

Արի՛ տես՝ Հայաստան՝ զտրտմազգեաց տեսարան.

Արի՛ տես՝ հրաշացիր՝ ընդ շքեղ դամբարան.

Թօթափեա՛ զծիրանի՛ զգեցիր՝ զբուրձ ողբոց.

Չի շիջաւ քոյդ արփի՛ ուղփաճեմ՝ ճբադարան :

Տես՝ զգիւցաղն պայազատ՝ զդամբար հայրենեաց.

Չայս անշարժ սին ազգիս՝ յարշալոյս քոյդ փառաց.

Խաւարեալ 'ի սուգ դառն՝ ազգակցաց 'ի լուսոյ :

Աործանեալ առ 'ի սուգ՝ համօրէն՝ ընտանեաց.

Բարձրացո՛ զքոյդ նշան՝ և կանգնեա՛ զմահարձան.

Տանձուաց յիշատակ՝ գրոհիս Արամեան.

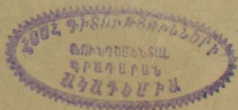
Չի անմահն 'ի մահուն՝ սխրադորձ վեհութեամբ.

Ի կենաց տենչանաց՝ զբաւի անդարման :

Արդ՝ եկեցք ո՛ մանկունք՝ անտերունչ որբացեալ .
Դճեղուլ գետորէն՝ զարտասուս ծովացեալ .
Համբուրիւ քաղցրութեան՝ երախտեաց , որ անբաւ .
Գգուեսցնւք թախճանօք՝ զոտս և զճեռս սառուցեալ :

Մատիցնւք 'ի յողջցն՝ 'ի յետին նուազի .
Ի քաղցր դէմս մեծանուն՝ տիրաձիր Իշխանի .
Աղկաթեալ ողբացուք՝ ընդ Հայր մեր որդեսէր .
Փարեացնւք զղազաղաւ՝ 'ի թախիճ սգալի :

Մաղթեսցնւք եռանդեամբ՝ զՀաստիչն Լշակաց .
Մաղթեսցնւք անդադար՝ զի զՀայր մեր զթած .
Հռոզեալ անթառամ՝ սլսակօք յաւիտեան .
Արժանի՛ արասցէ՛ Լուսափայլ իօրանաց :

5/57
✓

ՀԱՄԱՀԻՄՆԱՐԱՊ ԳԻՒ ԳՐԱԳ.

FL0032775